

บทที่ ๒
วิธีทำการวิจัย

ขอบเขต

ในการศึกษาการเลือกฐานะทางสังคมของประชากรในชนบทของประเทศไทยนี้ ลาดับข้อมูลแบบปฐมภูมิจากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรในประเทศไทยโดยภายใต้การดำเนินงานวิจัยของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีง่าได้ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ มีจำนวนตัวอย่างประชากรของการวิจัยในเขต เขตครั้งนี้ ๑,๘๗๖ ครัวเรือน เป็นอัตราส่วนประมาณ ๑ ต่อ ๒,๐๐๐ ครัวเรือน ครอบคลุมทั่วประเทศ

การสุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทยนี้ ได้แบ่งเขตการวิจัยออกเป็นสองส่วน คือ การวิจัยส่วนที่เป็นเขตเมือง ครอบคลุมถึงเขตเทศบาลทั่วประเทศ และการวิจัยส่วนที่เป็นเขตชนบท ซึ่งหมายถึงส่วนอื่น ๆ แยกเหนือไปจากเขตเมือง และโดยสุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยกเว้นอำเภอราชดำเนินที่หมู่บ้านกระจัดกระจาย ไม่มีทางคมนาคมที่สะดวกจะเดินทางไปถึง ภายในเวลาจำกัด และอำเภอที่งดการปฏิบัติการของผู้ออกการราย และสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล

ในการสุ่มตัวอย่าง ได้จัดแบ่งการสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในเขตชนบทเป็นส่วนหนึ่ง โดยวิธีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการจับกลุ่มอย่างมีระบบ

ขั้นแรก เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ได้แบ่งอำเภอในประเทศไทยออกเป็น ๑๕ กลุ่ม โดยได้ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนของประชากรที่ประกอบด้วยอาชีพทางการเกษตร ต่อจำนวนประชากรในวัยทำงานทั้งหมดในเขตอำเภอเหล่านั้น ๆ ในขั้นนี้ ได้สุ่มตัวอย่างอำเภอมา กลุ่มละหนึ่ง

ขั้นสอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน ได้ทำการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านจากอำเภอที่เลือกเป็นตัวอย่างอำเภอละ ๓ หมู่บ้าน

ชั้นสาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน โดยทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนจากหมู่บ้านที่ตก
เป็นตัวอย่างประมาณหมู่บ้านละ ๑๕ ครัวเรือน

จากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการดังกล่าวโดยย่อแล้วจะได้ตัวอย่างทั้งหมดประมาณ ๑,๕๑๕
ครัวเรือน แต่ในการออกสำรวจปรากฏว่า ได้ทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนทั้งสิ้น ๑,๕๑๖ ครัวเรือน จาก
๕๕ หมู่บ้าน ของ ๑๕ อำเภอ ทั่วประเทศดังนี้

๑. อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงใหม่	๑๐๖	ครัวเรือน
๒. อำเภอสันกำแพง	จังหวัดเชียงใหม่	๑๐๖	ครัวเรือน
๓. อำเภอเชียงใหม่	จังหวัดสกล	๑๐๕	ครัวเรือน
๔. อำเภอบางเขน	จังหวัดพระนคร	๕๖	ครัวเรือน
๕. อำเภอคลองตัน	จังหวัดธนบุรี	๕๕	ครัวเรือน
๖. อำเภอหาดใหญ่	จังหวัดสงขลา	๑๐๖	ครัวเรือน
๗. อำเภอระยอง	จังหวัดจันทบุรี	๑๐๐	ครัวเรือน
๘. อำเภอศรีประจันต์	จังหวัดสุพรรณบุรี	๑๐๖	ครัวเรือน
๙. อำเภอเมือง	จังหวัดกระบี่	๑๐๕	ครัวเรือน
๑๐. อำเภอฉวาง	จังหวัดนครราชสีมา	๕๐	ครัวเรือน
๑๑. อำเภอชุมพวง	จังหวัดนครราชสีมา	๗๕	ครัวเรือน
๑๒. อำเภอดำรงวิทยาราม	จังหวัดบุรีรัมย์	๕๕	ครัวเรือน
๑๓. อำเภอปางศิลาทอง	จังหวัดกำแพงเพชร	๑๐๖	ครัวเรือน
๑๔. อำเภอเมือง	จังหวัดมหาสารคาม	๑๐๕	ครัวเรือน
๑๕. อำเภออำนาจเจริญ	จังหวัดอุบลราชธานี	๕๗	ครัวเรือน
	รวม	๑,๕๑๖	ครัวเรือน

ทั้งนี้ เพราะในหมู่บ้านไม่อาจสัมภาษณ์ได้ครบจำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้ได้ ในจำนวนครัว
เรือนตัวอย่าง ๑,๕๑๖ ครัวเรือนนี้เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ชาย ๑,๑๑๕ ราย ผู้ให้สัมภาษณ์หญิง ๑,๕๐๐ ราย

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สถาบันส่งเสริมการเกษตรฯ พุทธาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

๑. สมาชิกในครัวเรือน
๒. ความสัมพันธ์ทางครอบครัว
๓. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มขึ้น (ตามจากหัวหน้าครัวเรือนชาย)
๔. ความคาดหวังและความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรชาย
๕. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว
๖. ประวัติในด้านการย้ายถิ่น
๗. การประกอบอาชีพ
๘. การเพิ่มฐานะทางสังคม
๙. ผู้ตัดสินใจในกิจการของครอบครัว (ตามจากหัวหน้าครัวเรือนชาย)
๑๐. การติดต่อกับโลกภายนอก
๑๑. ความเชื่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
๑๒. ลักษณะของบ้าน
๑๓. การอนามัย
๑๔. ผู้ตัดสินใจในกิจการของครอบครัว (ตามจากภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน)
๑๕. ประวัติและฐานะทางสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์หญิง
๑๖. การสมัคร
๑๗. การตั้งครรภ์และการให้กำเนิดบุตร
๑๘. ความสามารถที่จะมีบุตรได้
๑๙. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มอีก (ตามจากหัวหน้าครัวเรือนหญิง)
๒๐. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

วิธีการสำรวจ

การสัมภาษณ์ ใช้พนักงานสำรวจ ทำการสัมภาษณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ภายใต้

๑. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรสเพียงคู่เดียว ให้ยื่นภาษีได้สาม
๒. ถ้าในครัวเรือนไม่มีคู่สมรสเลย ให้ยื่นภาษีหัวหน้าครัวเรือน (เจ้าบ้าน) โดยไม่คำนึงถึงเพศหรืออายุ
๓. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรส ๒ คู่ หรือมากกว่านั้น ให้เลือกยื่นภาษีสามัคคีหนึ่ง ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย คือ
 - ก. สัมภาษณ์สามีที่เป็นเจ้าบ้านซึ่งอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
 - ข. ถ้าเจ้าบ้านไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๓ (ก) ให้สัมภาษณ์ชายซึ่งอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา โดยพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน มากกว่าคู่สามีภรรยาอื่น ๆ (ไม่นับเจ้าบ้าน)
 - ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดใครว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่อาวุโสที่สุด แต่ไม่เกิน ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา

หญิง

ให้ยื่นภาษีภรรยาของชายที่ถูกสัมภาษณ์ และหญิงทุกคนในครัวเรือนซึ่งอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี เคยสมรสแล้ว ไม่ว่าสถานะภาพสมรสจะเป็นแบบไรก็ตาม เรน หย่า หรือแยกกันอยู่

ข้อจำกัดของข้อมูล

- ข้อมูลที่น่ามาศึกษาและวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้ มีข้อจำกัดที่สำคัญ ๆ บางประการ คือ
๑. ข้อมูลที่น่ามาศึกษามีขีดจำกัดเกี่ยวกับรายได้ ลักษณะทางเศรษฐกิจ และอื่น ๆ ที่น่ามาใช้วัดการเลื่อนฐานะทางสังคมได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ปัจจัยที่น่ามาแสดงการเลื่อนฐานะทางสังคมได้ คืออาชีพ ระดับการศึกษาของผู้นับถือศาสนา ซึ่งจะเป็นครบถ้วนสำคัญจะนำไปสู่และแสดงให้เห็นการเลื่อนฐานะทางสังคมได้
 ๒. ข้อมูลที่น่ามาศึกษาไม่ใช่อุบัติที่เตรียมใจเฉพาะเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับการเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรโดยตรง แต่ทว่าเป็นการพยายามนำข้อมูลที่น่ามาไปประโยชน์ให้มากที่สุด ดังนั้นรายละเอียดบางประการที่ควรนำมาวิเคราะห์จึงอาจตกหล่นไป

ลักษณะทั่วไปของข้อมูลและความแตกต่างระหว่างหัวหน้าครัวเรือนชายกับภิกษุ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทยในส่วนที่เป็นการศึกษาวิจัยรวมแรกในเอเชียเมื่อจำนวนครัวเรือนที่ติดเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น ๑,๔๘๒ ครัวเรือน ประกอบด้วยครัวเรือนซึ่งหัวหน้าครัวเรือนชายเป็นผู้ให้คำตอบในการตอบแบบสอบถามในส่วนของหัวหน้าครัวเรือนชายด้วยตนเอง จำนวน ๑,๓๔๕ ครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ ๙๑ ของครัวเรือนที่ติดเป็นตัวอย่าง ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการเลื่อนฐานะทางสังคม และปัจจัยบางประการที่คิดว่าเกี่ยวข้องกับ การเลื่อนฐานะทางสังคมมาศึกษา

จำนวนหัวหน้าครัวเรือนชายที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมดในการศึกษาเรื่องนี้มี ๑,๓๔๕ คน จำนวนตัวอย่างนี้จะลดลงบ้างเมื่อพิจารณาแยกออกเป็นปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผู้ศึกษาได้รวมจำนวนผู้ที่ไม่ให้คำตอบหรือไม่ตอบว่าไม่ทราบ โดยเฉพาะในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบอาชีพเพื่อศึกษาถึงการเลื่อนฐานะทางสังคมนั้น มิได้รวมผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ อาทิ โคนันท์ ฝึกหัดทหารเกณฑ์ หรือผู้ว่างงาน เป็นต้น

ลักษณะโดยทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนชายที่ศึกษานี้

อายุ ประชากรครึ่งหนึ่งของหัวหน้าครัวเรือนชายผู้ตกเป็นตัวอย่างมีอายุระหว่าง ๓๐ - ๔๙ ปี คือประมาณร้อยละ ๕๕ หัวหน้าครัวเรือนที่หนุ่มกว่าอายุยังน้อย คือกลุ่มอายุ ๑๖ - ๒๕ ปี มีประมาณร้อยละ ๑๓ และผู้ที่อายุ ๕๐ ปีหรือเกินกว่านั้น มีประมาณร้อยละ ๓๐ แสดงว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ดูเหมือนเป็นผู้ที่ค่อนข้างมีอายุ ซึ่งหมายความว่า ควรจะเป็นผู้ที่มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพอย่างถาวรแล้ว

อายุ	จำนวนร้อยละ
๑๕ - ๒๕	๑๖.๗
๓๐ - ๔๙	๕๕.๑
๕๐ ปีหรือสูงกว่า	๒๘.๒
รวม	๑๐๐.๐ (๑,๓๔๕)

การศึกษา เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้ ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนซึ่งไม่รู้อะไรเลย หมายถึงอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ มีประมาณ ๑ ใน ๕ หรือร้อยละ ๒๐.๔ ของหัวหน้าครัวเรือนชายทั้งสิ้น ผู้ที่อ่านออกเขียนได้แต่ไม่เคยเข้าโรงเรียน หลอดจกอยู่ที่เข้าโรงเรียนจนจบชั้นประถมศึกษา ๕ หรือสูงกว่านั้น แต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา ๗ มีร้อยละ ๗๖.๖ ส่วนผู้ที่เรียนสูงกว่านั้นเพียงร้อยละ ๓ เท่านั้น แสดงว่าโดยเฉลี่ยแล้วหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้มีการศึกษาที่อยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ ๑ จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	กลุ่มอายุ			รวม
	๑๕ - ๒๔	๓๐ - ๔๔	๕๐ +	
อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้	๑๐.๐	๑๔.๖	๓๗.๒	๒๑.๘
อ่านออกเขียนได้ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา ๗	๘๖.๔	๗๖.๘	๖๐.๐	๗๖.๖
จบชั้นประถมศึกษา ๗ หรือสูงกว่า	๓.๖	๘.๕	๒.๘	๓.๐
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๓๖)	(๗๘๓)	(๓๗๖)	(๑,๓๙๕)

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี ถึงร้อยละ ๘๖.๔ เป็นผู้ที่มีการศึกษาค่าต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา ๗ ส่วนผู้ที่ไม่เคยเรียนหนังสือหรืออ่านไม่ออกเขียนไม่ได้มีร้อยละ ๑๐.๐ ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา ๗ และสูงกว่านั้นมีเพียงร้อยละ ๓.๖ เมื่อเปรียบเทียบกับหัวหน้าครัวเรือนที่อายุ ๓๐ - ๔๔ ปี ซึ่งมีระดับการศึกษาคงนี้ ร้อยละ ๑๔.๖ ไม่รู้อะไรเลย ร้อยละ ๗๖.๘ เคยเรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา ๗ ร้อยละ ๘.๕ เรียนจบชั้นประถมศึกษา ๗ และสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่าการศึกษาระดับของหัวหน้าครัวเรือนทั้งสองกลุ่มอายุมีระดับใกล้เคียงกัน ถึงแม้ว่าหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มอายุ ๓๐ - ๔๔ จะมีอัตราส่วนของผู้ที่ไม่รู้อะไรเลยมากกว่า แต่มีอัตราส่วนของผู้ที่เรียนสูงกว่าชั้นประถมศึกษา ๗ มากกว่าเช่นกัน

หัวหน้าครัวเรือนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไปนั้น นับว่ามีการศึกษาในระดับต่ำที่สุด กล่าวคือ มีอัตรา

ส่วนของภูอานไม่ออกเขียนไทยได้ถึงร้อยละ ๓๗.๒ และอัตราส่วนของผู้ที่เริ่มเขียนสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ เพียงร้อยละ ๒.๘ เท่านั้น

อาชีพ

ในการ เสนอตัว เดอของอาชีพประชากรตัวอย่างในเรื่องนี้ ได้พยายามจัดเข้ากลุ่มอาชีพที่ต่าง ๆ เพื่อมิให้ตัวเลขกระจายเกินไปจนศึกษาลักษณะต่าง ๆ ไม่ได้ และโดยที่การลงรหัสเบื้องต้นแรกของข้อมูลที่ได้มี มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความแม่นยำตรงกับตัวเลขของสำมะโนประชากร เท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เฉพาะในการศึกษา การเลื่อนฐานะทางสังคมหรืออาชีพโดยตรง เนื่องจากเวลาอันจำกัดในการศึกษา ผู้เขียนได้พยายามจัดกลุ่มจากรหัสที่มีอยู่แล้ว โดยแบ่งเป็นกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ดังนี้คือ

กลุ่มที่ ๑ ได้จัดรวมอาชีพประเภทปฏิบัติการโดยใจวิธอาชีพ ผู้จัดการ ผู้บริหาร และข้าราชการชั้นสูง

กลุ่มที่ ๒ ได้แก่อาชีพ ข้าราชการระดับต่ำลงมารวมทั้งครูด้วย การที่รวมครูไว้ในที่นี้ เพราะพบว่าครูในขณะนั้นทั้งส่วนใหญ่เห็นครูสอนเด็ก ๆ ที่มีโดยวิธศู มีการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ หรือสูงกว่าเล็กน้อยเท่านั้น

กลุ่มที่ ๓ ผู้ที่ประกอบการค้าขายทั่วไป โดยที่มิได้จัดลำดับหรือบอกให้ชัดถึงลักษณะอาชีพ

กลุ่มที่ ๔ คือผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้ไม่นับรวมลูกจ้างในนา เพราะมีความแตกต่าง อย่างน้อยก็ปรากฏในลักษณะทางเศรษฐกิจและการถือครองที่ดิน ผู้ที่รับจ้างทำนา ไม่นับว่าเป็นของตนเอง ทั้งโดยกรรมสิทธิ์และการเช่า เป็ยแค่เพียงผู้รับจ้างทำนาด้วยค่าจ้างที่อาจเป็นเงินหรือข้าว

กลุ่มที่ ๕ คือ กลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพของตนเองขนาดเล็ก และประเภทที่กล่าวถึงภายในทำประมง ว่างฝีมือ หรือคนงานที่ยังเป็นอบ่าง

กลุ่มที่ ๖ คือ กลุ่มแรงงานที่ไม่ใช่ฝีมือ เช่นรับจ้างทั่วไปและรับจ้างทำนา

กลุ่มอาชีพอื่น ๆ หมายถึงอาชีพต่าง ๆ นอกจากนี้ซึ่งไม่สามารถจะจัดเข้ากลุ่มอื่นได้ และมีจำนวนน้อยมาก รวมถึงผู้ว่างงาน ภิกษุ ทหารเกณฑ์ เป็นต้น

การศึกษาค้นคว้าวิจัยประสังคศาสตร์คือ การวางพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องเดียวกันนี้ในโอกาสต่อไป เพราะฉะนั้นการแบ่งกลุ่มอาชีพที่จริงเป็นการแบ่งเพียงคร่าว ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะอาชีพใหญ่ ๆ ที่แตกต่างกับ มิได้แบ่งประเภทตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจไว้โดยเฉพาะ

เช่นอาชีพค้าขายนี้ ล้วนปกติมีหลายประเภทและหลายสถานภาพ ทั้งระดับความรวย จนถึงบริษัทการค้าใหญ่ ๆ ในประเทศ หรือระหว่างประเทศ เป็นต้น

ลักษณะการกระจายตัวในคานอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการกระจายตัวคานอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน ปรากฏในตารางที่ ๒ ว่ามีอัตราส่วนของผู้ประกอบอาชีพประเภทกลุ่มที่ ๔ หรืออาชีพเกษตรกรรมสูงมาก คือประมาณ ๔ ใน ๕ หรือร้อยละ ๘๘.๘ ของหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด มีผู้ประกอบอาชีพประเภทกลุ่มที่ ๑, ๒ และ ๓ ซึ่งเป็นอาชีพประเภทที่ไม่ได้ใช้กำลังกาย (non-manual occupation) และมีผู้ประกอบอาชีพประเภทกลุ่มที่ ๕ และ ๖ (manual occupation) ซึ่งเป็นอาชีพที่ใช้กำลังกายเพียงร้อยละ ๑๑.๕ และ ๑๑.๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒ จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอายุและประเภทกลุ่มอาชีพ

ประเภทของกลุ่มอาชีพ	อายุ			รวม
	๑๕ - ๒๔	๒๕ - ๓๔	๕๐ +	
กลุ่มที่ ๑	-	๐.๒	-	๐.๔
กลุ่มที่ ๒	๒.๔	๕.๐	๔.๑	๕.๖
กลุ่มที่ ๓	๒.๔	๗.๐	๒.๐	๕.๔
กลุ่มที่ ๔	๘๐.๐	๗๖.๐	๗๖.๐	๗๘.๘
กลุ่มที่ ๕	๑.๘	๒.๖	๑.๕	๒.๓
กลุ่มที่ ๖	๑๐.๕	๕.๐	๕.๑	๘.๗
กลุ่มอาชีพอื่น ๆ	๒.๔	๑.๘	๑๖.๖	๖.๗
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๗๖)	(๗๘๑)	(๓๕๖)	(๑,๓๑๓)

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนแต่ละกลุ่มอายุแล้ว ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนทั้ง ๓ กลุ่มอายุนั้น มีอัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นสูงที่สุดในกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี (ร้อยละ ๕๐) รองลงไปคือกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๓๐ - ๓๙ (ร้อยละ ๓๖) และน้อยที่สุดคือร้อยละ ๑๖ ในกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป การที่หัวหน้าครัวเรือนที่อายุน้อยกว่ามีอัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นลดลงเมื่ออายุสูงขึ้น และเป็นที่ยากลำบากที่จะไม่มีการเปลี่ยนอาชีพอีก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าชาวชนบทเริ่มประกอบอาชีพก็จะเป็นชานา แต่เมื่ออายุมากขึ้นแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ

สำหรับการประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เกษตรกรรมของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มอายุต่าง ๆ นี้ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี มีอัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพประเภทนี้ได้โรกำลังกายสูงที่สุด คือร้อยละ ๑๖.๖ รองลงไปคือหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป (ร้อยละ ๖.๑) ส่วนหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕ - ๒๔ ปีนี้ มีอัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ได้โรกำลังกายต่ำที่สุด คือร้อยละ ๕.๓ หัวหน้าครัวเรือนกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี มีอัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพประเภทนี้ได้โรกำลังกายสูงที่สุดเช่นกัน คือร้อยละ ๑๖.๓ รองลงไปคือหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี ร้อยละ ๑๑.๖ และหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป มีอัตราส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพประเภทนี้ต่ำที่สุด คือร้อยละ ๖.๖

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนทั้ง ๓ กลุ่มอายุนั้น มีสถานภาพทางอาชีพไม่แตกต่างกันมาก เป็นที่ยากยิ่งเกินกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่อายุสูงจะมีอัตราส่วนของผู้ที่อยู่ในอาชีพอื่น ๆ ถึงร้อยละ ๑๖.๖ ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอที่เด็กสร้างงานเมื่ออายุระภาคแล้วก็ได้

จากการางที่ ๒ ผู้ที่ศึกษาได้ทำการแบ่งประเภทของอาชีพที่มีลักษณะเด่น ๆ เข้าด้วยกันดังนี้

คือ

ประเภทกลุ่มอายุ	กลุ่มอายุ		
	๑๕ - ๒๔	๓๐ - ๔๕	๕๐ +
อาชีพที่ไม่ใช่กำลังกาย	๕.๓	๑๒.๖	๖.๑
เกษตรกร	๔๐.๐	๕๖.๐	๔๐.๐
อาชีพที่ไม่ใช่กำลังกาย	๑๖.๓	๑๑.๖	๖.๖

ตารางที่ ๓ จำนวนรอยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุและจำนวนบุตรทั้งหมด

จำนวนบุตรทั้งหมด	อายุปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือน			รวม
	๑๕ - ๒๔	๓๐ - ๔๕	๕๐ +	
ไม่มี	๑๕.๖	๕.๐	๕.๐	๖.๕
๑ - ๓	๕๕.๐	๓๐.๕	๒๑.๕	๓๓.๕
๔ - ๖	๕.๕	๕๓.๕	๓๖.๕	๓๓.๕
๗ คนขึ้นไป	-	๒๑.๕	๓๕.๖	๒๑.๕
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๕๖)	(๕๐๑)	(๑๔๓)	(๕๔๕)

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนบุตรทั้งหมดของหัวหน้าครัวเรือน ปรากฏว่าในตารางที่ ๓ หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีบุตรหลายคน กล่าวคือประมาณ ๓ ใน ๕ หรือร้อยละ ๕๕.๕ มีบุตร ๔ คนขึ้นไป ประมาณ ๑ ใน ๓ หรือร้อยละ ๓๓.๕ มีบุตร ๑ - ๓ คน และเพียงร้อยละ ๖.๕ ยังมีบุตร เมื่อแยกพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยจะมีบุตรจำนวนน้อยคน และหัวหน้าครัวเรือนที่สูงอายุจะมีอัตราส่วนของบุตรหลายคนเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ๓ ใน ๕ หรือร้อยละ ๕๕.๐ ของหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ มีบุตรจำนวน ๑ - ๓ คน ในขณะที่ร้อยละ ๓๐.๕ และ ๒๑.๕ ของหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มอายุ ๓๐ - ๔๕ ปี และ ๕๐ ปีขึ้นไปตามลำดับมีบุตรจำนวนเดียวกันนี้ และหัวหน้าครัวเรือนในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ มีบุตรจำนวน ๔ คนขึ้นไปเพียงร้อยละ ๕.๕ ส่วนหัวหน้า

ครัวเรือนที่อยู่ในแคว้นอายุ ๓๐ - ๔๙ ปี และ ๕๐ ปีขึ้นไป มีอัตราส่วนของผู้หย่อนจำนวนเดียวกันถึงร้อยละ ๒๕.๓ และ ๓๐.๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๕ จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนคนขายอาชีวะและประสพการณ์ในการขายดิน

ประสพการณ์ในการขายดิน	ประเภทของกลุ่มอาชีพ			รวม
	อาชีพที่ไม่ใช่กำลังภายใน	เกษตรกร	อาชีพที่ไม่ใช่กำลังภายใน	
ไม่เคยขาย	๒๖.๔	๔๘.๓	๓๔.๗	๔๔.๘
เคยขาย ๑ - ๓ ครั้ง	๕๕.๘	๔๕.๓	๕๖.๘	๕๐.๖
เคยขาย ๔ ครั้งขึ้นไป	๑๗.๘	๖.๔	๘.๕	๘.๕
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	(๑๐๑)	(๔๓๘)	(๖๐๖)	(๑,๐๔๕)

การขายดิน เมื่อพิจารณาถึงประสพการณ์ในการขายดินของหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้ ปรากฏในตารางที่ ๕ ว่า เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ ๕๕.๘ เป็นผู้ที่ไม่เคยขายดินเลยร้อยละ ๕๐.๖ เป็นผู้ที่เคยขายดิน ๑ - ๓ ครั้ง และเพียงร้อยละ ๘.๕ เคยขายดิน ๔ ครั้งขึ้นไป เมื่อแยกพิจารณาความประเภของกลุ่มอาชีพปรากฏว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีอัตราส่วนของผู้ที่ไม่เคยขายดินสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ คือร้อยละ ๔๘.๓ ในขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่กำลังภายใน และอาชีพที่ไม่ใช่กำลังภายในมีผู้ที่ไม่เคยขายดินร้อยละ ๒๖.๔ และ ๓๔.๗ ตามลำดับ และปรากฏผลตรงกันข้ามว่าผู้ประกอบอาชีพในโตรงงานมีอัตราส่วนของผู้เคยขายดินสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ คือร้อยละ ๕๖.๖ รองลงไปคือผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่กำลังภายในร้อยละ ๕๐.๖ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีผู้เคยขายดินร้อยละ ๔๕.๓

ความถี่ - โกลหนุมา

ในพื้นหมายถึงความถี่ของการคมนาคมติดต่อกับเจตอื่น ๆ การแบ่งประเภทความถี่โกลโกลของหนุมาหนึ่งแยกออกเป็น โกลมาก โกลโกล และโกลกลาง หนุมาที่อยู่ในโกลมากหมายถึงหนุมาที่อยู่ในห่างโกลและขาดความถี่ของการติดต่อกับเจตอื่น ๆ ผู้อาศัยอยู่ในหนุมาหนึ่งลักษณะนี้จะมีลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมและเศรษฐกิจคล้ายกันถึงกัน หนุมาที่อยู่ในโกล มีระดับดีกว่าลักษณะแรกเล็กน้อย กล่าวคือ ถึงแม้จะอยู่ห่างโกลจากเจตอื่น ๆ แต่การติดต่อไปมาหาสู่สะดวกกว่า มีถนนไปตลาดโกลละออกไปหรือบางฤดู แต่ก็ไม่ได้สะดวกและไม่ใช้เวลาในการเดินทางมากนัก หนุมาที่อยู่ในโกลคืออยู่ในโกลกับตลาดใหญ่ การติดต่อสะดวกที่สุด

ตารางที่ ๕ จำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนและลักษณะของหนุมา

ความถี่ - โกลของหนุมา	อาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือน			รวม
	ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ใช่กำลังภายใน	เกษตรกร	ผู้ปฏิบัติงานที่ใช่กำลังภายใน	
โกลมาก	๑๘.๘	๓๘.๒	๒๗.๓	๓๘.๓
โกล	๑๒.๘	๓๑.๘	๒๕.๒	๓๑.๑
โกล	๒๑.๓	๒๒.๓	๓๐.๓	๒๕.๒
โกลกลาง	๕๐.๐	๒.๓	๑๗.๒	๘.๘
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๘๘)	(๗๓๐)	(๘๘)	(๘๒๓)

ปรากฏในตารางที่ ๕ ว่า หัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้อาศัยอยู่ในหนุมาที่โกลมาก และโกลกลางในอัตราส่วนโกลเดียวกัน คือร้อยละ ๓๘.๓ และ ๓๑.๑ ตามลำดับ มีผู้อาศัยอยู่ในหนุมาที่โกลกลางร้อยละ ๒๕.๒ และมีผู้ที่อาศัยอยู่ในหนุมาที่เป็นตลาดเพียงร้อยละ ๘.๘ เมื่อแยกพิจารณาตาม

อาชีพปัจจุบันของหัวหน้าครัวเรือนพบว่า อัตราสูงของผู้ที่มีงานที่ไม่ใช่กำลังภายในอาศัยอยู่ในตลาดมากที่สุด ซึ่งเดินทางไปมาทางไกลร่วมกับผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีอัตราส่วนลดลงตามลักษณะหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ชุมชนขนาดใหญ่ ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงแรงงานนี้ไม่ปรากฏว่าซึ่งแนวโน้มไปมาทางไกลกลางคือในชุมชนปฏิบัติงานที่ไปใกล้เคียงภายในหมู่บ้านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไกลจากตลาดร้อยละ ๑๘.๘ และ ๑๖.๘ ตามลำดับ มีผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไกลและมีลักษณะเป็นตลาดร้อยละ ๒๖.๓ และ ๕๐.๐ ตามลำดับ สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้น ร้อยละ ๓๘.๖ และ ๓๑.๘ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไกลมากและไกลจากตลาดตามลำดับ และลดลงเป็นร้อยละ ๒๖.๓ และ ๖.๓ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ใกล้หรือมีลักษณะเป็นตลาดตามลำดับ

ลักษณะการจ้างงานและรายได้ของบิดา

ตารางที่ ๒ จำนวนร้อยละของบิดาหัวหน้าครัวเรือนเจ้าแกลตามระดับการศึกษาของบิดา

ระดับการศึกษาของบิดา	ร้อยละ
อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้	๕๓.๘
อ่านออกเขียนได้ -- หัวต่ำกว่าระดับปีที่ ๘	๕๕.๕
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า	๐.๗
รวม	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๐๕๘)

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของบิดาหัวหน้าครัวเรือน ปรากฏในตารางที่ ๒ ว่า มีผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และผู้อ่านออกเขียนได้ครั้งต่อครั้ง กลางคือร้อยละ ๕๓.๘ และ ๕๑.๖ ตามลำดับ ในขณะที่จำนวนผู้ที่อ่านออกเขียนได้ซึ่งได้แยกออกเป็น ๖ กลุ่ม คือผู้ที่เรียนจบต่ำกว่าระดับปีที่ ๘ และผู้ที่เรียนจบสูงกว่าระดับปีที่ ๘ นั้นปรากฏว่า มีผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่าเพียงร้อยละ ๐.๗ ของทั้งหมด และพบว่าโดยทั่วไปแล้วบิดาของหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดมีระดับการศึกษาไม่สูงนัก

ตารางที่ ๓ จำนวนร้อยละของบิดาหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอาชีพของบิดา

อาชีพของบิดา	ร้อยละ
ผู้ปฏิบัติงานโดยไม่ใช้กำลังกาย	๕.๕
เกษตรกร	๔๑.๗
ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้กำลังกาย	๒.๙
ไม่ทราบ ไม่ตอบ	๕.๙
รวม	๑๐๐.๐
(จำนวน)	(๑๐๕๔)

เมื่อพิจารณาถึงอาชีพของบิดาหัวหน้าครัวเรือน ปรากฏในตารางที่ ๓ ว่า ส่วนใหญ่บิดาของหัวหน้าครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรวม มีผู้ประกอบอาชีพอื่นน้อยมาก กว้างคือประมาณ ๕ ใน ๑๐ หรือร้อยละ ๕๑.๗ ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม เพียงร้อยละ ๕.๕ และ ๒.๙ ประกอบอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยไม่ใช้กำลังกายและผู้ปฏิบัติงานโดยใช้กำลังกายตามลำดับ